

МЕДІАЦІЯ В СИСТЕМІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ПРАВОВИХ СПОРІВ

Войтюк Д. В., Кот Т. Ю.

КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»

У європейській та світовій практиці вже більше 20 років поряд із судовим вирішенням спорів застосовують також і позасудові або, як їх ще називають, альтернативні способи вирішення правових спорів. Такі юридичні механізми як мирова угода (примирення), арбітраж, третейський суд, консультації та переговори, залучення омбудсмена, медіація та інші, що передбачають процес досягнення домовленостей між сторонами без звернення до суду.

Громадяни інших країн, так само як і українці, стикаються із проблемою затяжних судових процесів, достатньо високими ставками судового збору, прогалинами у роботі системи примусового виконання рішень, високою вартістю послуг адвокатів та юристів. Однак, вони мають альтернативу – розроблені та впроваджені державою механізми, що покликані вирішити існуючий конфлікт швидше та економніше для усіх сторін.

Фактично такі способи є додатковими гарантіями громадян на реалізацію їх конституційного права на захист порушених прав, свобод й законних інтересів. Одним із них є і медіація. Нині її вважають однією із найбільш ефективних процедур вирішення конфліктів. Статистика розвинених країн свідчить, що 80-85% усіх процедур медіації успішні, серед інших близько 5% учасників процедури приходять до повної або часткової згоди через деякий нетривалий час після процедури медіації.

Поняття «Медіація» походить від латинського «mediare», що означає «бути посередником». Практика залучення посередника для вирішення конфліктів і спорів сягає ще давніх часів. Історики зазначають про випадки участі посередників у врегулюванні спорів ще за часів торгівлі фінікійців у Вавилоні. У Стародавній Греції існувала практика використання посередників (proxenetas). Римське право, починаючи з кодексу Юстиніана

(530–533 pp. н.е.), визнавало посередництво (*internuncius, mediumconciliator, interlocutor, interpres, mediator*) [1, с. 159].

Розвиток медіації у сучасному її вигляді припадає на другу половину ХХ ст. Активне впровадження цього способу вирішення конфліктів відбувалося спочатку у таких країнах як США та Великобританія, а пізніше стало розповсюджуватися і всією Європою. За останні десятиліття використання цього методу вирішення конфліктів значно збільшилося. Частково це можна пояснити тим, що законодавством організація Об'єднаних націй (ООН) та Європейського Союзу (ЄС) було закріплено поняття «медіації» й врегульовано питання щодо її впровадження та застосування.

У законі Комісії ООН по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру, що прийнята до 24 червня 2002 р., визначено, що медіація – це процес, коли сторони залучають третю особу або осіб з метою надання ними допомоги у мирному врегулюванні спорів, що виникають із приводу контрактних чи інших правових відносин, або пов'язані з ними. Мирний посередник не має права нав'язувати сторонам способи врегулювання спору [2].

Разом із тим, стаття 3 Директиви 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 р. «Відносно деяких аспектів медіації в цивільних та комерційних спорах» визначає медіацію як структурований процес, коли дві або більше сторін спору, на добровільній основі для досягнення рішення про врегулювання спору звертаються за допомогою до посередника. Цей процес може бути ініційований сторонами, запропонований (призначений) судом або законодавчо закріплений законом держави-члена» [3].

У Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, що затверджена Указом Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006, визначено, що медіація – це діяльність професійних посередників, які спрямовують учасників юридичного спору до компромісу та його самостійного регулювання самими сторонами. Таким чином, суть медіації полягає у обговоренні конфлікту та пошуку компромісного рішення, яке влаштує усі сторони. При цьому медіатор

(посередник) виконує роль арбітра, який лише модерує переговори.

Водночас, серед українських науковців є різні думки щодо сутності дефініції «медіація». Одні ототожнюють медіацію із переговорами, натомість інші акцентують увагу на участі посередника в цьому процесі. Так, Притика Ю. під поняттям «медіація», яке він ототожнює з посередництвом, розуміє метод врегулювання конфлікту між сторонами на основі переговорів за участю нейтральної особи (посередника) з метою укладення обов'язкової для сторін угоди зі спірного питання. Третя сторона не має повноваження для ухвалення рішення [4, с. 250]. Подібної позиції дотримується і Ульянова Г., визначаючи медіацію як процес переговорів, коли до вирішення спірного питання залучається нейтральна сторона – медіатор (посередник), який веде цей переговорний процес, вислуховує аргументацію сторін щодо суті спору й активно допомагає сторонам зрозуміти свої інтереси, оцінити можливість компромісів і самостійно прийняти рішення, яке задовольнить усіх учасників переговорів [5, с. 67].

Проаналізувавши різні підходи до визначення медіації, ми пропонуємо розглядати її як позасудовий спосіб врегулювання правових спорів (конфліктів), у якому сторони на добровільних засадах проводять переговори за допомогою третьої незалежної сторони (медіатора), з метою досягнення згоди та укладення відповідної угоди, яка максимально враховує інтереси кожної зі сторін.

Список використаних джерел

1. Катаєва Е. В. Національні особливості медіації в Україні. Слово Національної школи суддів України. 2013. № 3. С. 156-161.
2. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру: прийнятий 24.06.2002 р. : офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_117/ (Дата звернення: 25.09.2019).
3. Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах: прийнята 21.05.2008 р. : веб-портал офіційний Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a95?lang=uk/ (Дата звернення: 25.09.2019).
4. Притика Ю. Д. Проблеми захисту цивільних прав та інтересів у третейському суді : монографія. Київ : Видав. Дім «Ін Юре», 2006.

636 с.

5. Ульянова Г. О. Актуальні питання запровадження медіації у сфері права інтелектуальної власності. Південноукраїнський правничий часопис. 2010. № 3. С. 66–68.

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВ ЛЮДИНИ В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ СТАНОМ НА ЛЮТИЙ 2020 РОКУ

Аджієва Е. М., Кот Т. Ю.

КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»

У лютому 2014 р. Російська Федерація окупувала частину української держави – Автономну Республіку Крим, що є серйозним порушенням міжнародного права. Незаконна анексія Криму, яка була відторгнута більшістю кримських татар, українців та представників інших національностей, спричинила системні порушення прав людини на Кримському півострові. Протягом останніх шести років допити та обшуки, вбивства, зникнення та порушення основних прав людини відтворюються на постійній основі.

У Криму Російська Федерація продовжує порушувати норми міжнародного гуманітарного права і міжнародного права в галузі прав людини всупереч своєму зобов'язанню як окупаційної Держави [1, с.18]. Більшість зафіксованих проблем, пов'язаних з порушенням прав людини в окупованому Криму, були проаналізовані в роботі та поділені на декілька груп за такими показниками:

- незаконні обшуки і допити, порушення прав політв'язнів;
- ненадання належної медичної допомоги в місцях утримання під вартою;
- порушення свободи слова та заборона українських медіа;
- порушення права на свободу вираження поглядів, мирних зібрань, совісті і релігії;
- заборона діяльності Меджлісу – представницького